

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön,
Unescon suosituksia ja sopimuksia n:o 2

AIKUISKASVATUSSUOSITUS

Suomen Unesco-toimikunta
Helsinki, 1979

Yhdistyneiden Kansakuntien
kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön
sopimuksia ja suosituksia n:o 2

Oma kpl

Suositus aikuiskasvatuksen kehittämiseksi

Hyväksytty Unescon yleiskokouksen 19. istunnossa
26. 11. 1976 Nairobissa

Suomen Unesco-toimikunta
Helsinki 1979

S i s ä l t ö

	sivu
Johdanto	3
I MÄÄRITELMÄ	6
II TAVOITTEET	7
III AIKUISKASVATUKSEN SISÄLTÖ	11
IV MENETELMÄT, VÄLINEET, TUTKIMUSTYÖ JA ARVIOINTI	16
V AIKUISKASVATUKSEN RAKENTEET	19
VI AIKUISKASVATUSTYÖSSÄ TOIMIVIEN HENKILÖIDEN KOULUTUS JA ASEMA	21
VII AIKUISKASVATUKSEN JA NUORISON KASVATUKSEN VÄLISET SUHTEET	22
VIII AIKUISKASVATUKSEN JA TYÖELÄMÄN VÄLISET SUHTEET	23
IX AIKUISKASVATUKSEN JOHTO, HALLINTO, KOORDINOINTI JA RAHOITUS	25
X KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	28

ISBN 951-46-3992-8
ISSN 0357-4067

Helsinki 1979. Valtion painatuskeskus

127901464N

JOHDANTO

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous kokoontuneena yhdeksänteentoista istuntoonsa Nairobissa 26. lokakuuta - 30. marraskuuta 1976, on

palauttaen mieliin Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen 26. ja 27. artiklassa esitetyt periaatteet, jotka takaavat ja määrittelevät jokaisen oikeuden saada koulutusta ja osallistua vapaasti kulttuuri-, taide- ja tiede-elämään, sekä taloudellisia, yhteiskunnallisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen sopimuksen 13. ja 15. artiklan periaatteet,

ottaen huomioon, että koulutus liittyy erottamattomasti demokratiaan, etuoikeuksien poistamiseen ja läpi koko yhteiskunnan ulottuvaan itsehallinnon, vastuun ja mielipiteidenvaihdon aatteiden edistämiseen,

ottaen huomioon, että aikuisten oppimismahdollisuudet elinikäisen kasvatuksen puitteissa ovat koulutusoikeuden olennainen osa ja auttavat käyttämään oikeuksia osallistua poliittiseen, kulttuuri-, taide- ja tiede-elämään,

ottaen huomioon, että ihmisen persoonallisuuden täydelliseksi kehittämiseksi, varsinkin kun ajatellaan tieteen, tekniikan, talouselämän ja yhteiskunnan nopeaa muuttumista, on koulutusta tarkasteltava maailmanlaajuisella tasolla ja elinikäisenä prosessina,

ottaen huomioon, että aikuiskasvatuksen kehittäminen elinikäisen kasvatuksen puitteissa on välttämätöntä pyrittäessä saamaan sivistykselliset voimavarat jakaantumaan järkiperaisemmin ja tasapuolisemmin nuorten ja aikuisten kesken ja eri yhteiskuntaryhmien kesken sekä parantamaan yhteisymmärrystä ja tehostamaan yhteistyötä eri sukupolvien kesken sekä lisäämään eri yhteiskuntaryhmien ja sukupuolten poliittista, yhteiskunnallista ja taloudellista tasa-arvoa,

vakuuttuneena siitä, että aikuiskasvatus elinikäisen kasvatuksen olennaisena osana voi ratkaisevasti vaikuttaa taloudelliseen ja sivistykselliseen kehitykseen, yhteiskunnalliseen edistykseen ja maailmanrauhaan sekä koulutusjärjestelmien kehitykseen,

ottaen huomioon, että aikuiskasvatuksessa saavutetun kokemuksen tulee jatkuvasti osaltaan vaikuttaa koulutusmenetelmien sekä kokonaisten koulutusjärjestelmien uudistumiseen,

ottaen huomioon, että lukutaidolla poliittisen ja taloudellisen kehityksen, teknologisen edistyksen ja yhteiskunta- ja kulttuurielämän muutosten keskeisenä tekijänä on yleismaailmallinen merkitys, minkä vuoksi sen edistämisen tulisi kuulua olennaisena osana jokaiseen aikuiskasvatussuunnitelmaan,

korostaen, että tämän tarkoituksen saavuttaminen edellyttää sellaisten tilanteiden luomista, joissa aikuiset voivat valita runsaista koulutuksen muodoista tarpeitaan ja kiinnostustaan parhaiten vastaavat muodot ja osallistua koulutuksensa tavoitteiden ja sisällön määrittelyyn,

pitäen mielessä maailman koulutusmuotojen moninaisuuden ja niiden maiden erityisongelmat, joiden koulutusjärjestelmä on vielä kehittymätön tai soveltuu huonosti kansallisiin tarpeisiin,

edistääkseen toisen ja kolmannen kansainvälisen aikuiskasvatuskonferenssin (Montreal 1960; Tokio 1972) sekä soveltuvin osin Kansainvälisen naisten vuoden maailmankonferenssin (Meksiko 1975) päätöslauselmien, julistusten ja suositusten toteuttamista,

haluten osaltaan toimia niiden periaatteiden toteuttamiseksi, jotka on esitetty kansainvälisen julkista koulutusta koskevan konferenssin opetusministereille osoittamissa naisten koulutusmahdollisuuksia (Suositus nro 34, 1952), maaseutualueiden koulutusedellytyksiä (Suositus nro 47, 1958) ja lukutaitoa ja aikuiskasvatusta (Suositus nro 58, 1965) koskevissa suosituksissa, Persepoliin Kansainvälisen

lukutaitokonferenssin (1975) julistuksessa ja yleiskokouksen kahdeksannessatoista istunnossaan (1974) hyväksymässä suosituksessa, joka koskee kasvatusta kansainväliseen ymmärtämykseen, yhteistyöhön ja rauhaan sekä ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin liittyvää koulutusta,

ottaen huomioon säädökset, jotka sisältyvät yleiskokouksen kahdeksannessatoista istunnossaan (1974) hyväksymään ammattikoulutusta koskevaan korjattuun suositukseen ja samassa istunnossa hyväksytyyn päätöslauselmaan 3.426, jonka tarkoituksena on saada hyväksytyksi kansainvälinen suositus toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on taata kaikille ihmisille mahdollisuus päästä vapaasti ja demokraattisesti osallisiksi kulttuurista ja tilaisuus aktiivisesti osallistua yhteiskunnan kulttuurielämään,

ottaen lisäksi huomioon, että Kansainvälinen työkonferenssi on hyväksynyt joukon aikuiskasvatuksen eri puolia käsitteleviä asiakirjoja, erityisesti ammatinvalinnanohjausta koskevan suosituksen (1949), maatalousalan ammattikoulutusta koskevan suosituksen (1956) sekä palkallista opintovapaata (1974) ja inhimillisten voimavarojen kehitystä (1975) koskevan yleissopimuksen ja suosituksen,

päätettyään kahdeksannessatoista istunnossaan, että jäsenvaltioille annettaisiin aikuiskasvatusta koskeva suositus,

hyväksynyt tänään 26. marraskuuta 1976 tämän suosituksen.

Yleiskokous suosittaa, että jäsenvaltiot soveltaisivat seuraavia määräyksiä ryhtymällä kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja muihin toimiin, jotka ovat sopusoinnussa kunkin maan perustuslaillisen käytännön kanssa, toteuttaakseen tässä suosituksessa esitetyt periaatteet.

Yleiskokous suosittaa, että jäsenvaltiot saattaisivat tämän suosituksen aikuiskasvatuksesta huolehtivien viranomaisten, osastojen tai elimien sekä myös erilaisten aikuiskasvatustyötä harjoittavien järjestöjen ynnä ammattijärjestöjen, yhdistysten, yritysten ja muiden asiaankuuluvien osapuolien tietoon.

Yleiskokous suosittaa, että jäsenvaltiot raportoisivat yleiskokouksen määräämänä aikana ja tavalla toimistaan tämän suosituksen periaatteiden toteuttamiseksi.

MAARITELMA

1. Tässä suosituksessa

termillä "aikuiskasvatus" tarkoitetaan kaikkea sellaista organisoitua koulutustoimintaa - riippumatta koulutuksen sisällöstä, tasosta tai menetelmästä tai siitä, onko koulutus muodollista vai ei ja jatketaan-ko vai korvataan-ko sillä kouluissa, opistoissa, yliopistoissa tai oppisopimusjärjestelmän piirissä annettavaa peruskoulutusta - jonka avulla yhteiskuntansa aikuisina pitämät henkilöt voivat kehittää kykyjään, kartuttaa tietojaan, parantaa tai soveltaa uudella tavalla ammatillisia taitojaan ja muuttaa asenteitaan ja käyttäytymistään päämääränään toisaalta persoonallisuuden kaikinpuolinen kehitys, toisaalta osallistuminen tasapainoiseen ja itsenäiseen yhteiskunnalliseen, taloudelliseen ja sivistykselliseen kehitykseen,

aikuiskasvatusta ei kuitenkaan pidä käsittää omaksi erilliseksi kokonaisuudekseen, vaan maailmanlaajuisen, elinikäisen koulutus- ja oppimisjärjestelmän lohkoksi ja elimelliseksi osaksi;

termillä "elinikäinen kasvatus ja oppiminen" puolestaan tarkoitetaan kokonaisnäkemystä, joka tähtää nykyisen koulutusjärjestelmän rakenteelliseen uudistamiseen ja kaikkien koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevien kasvatuksellisten voimien kehittämiseen;

tällaisessa järjestelmässä ihmiset ovat itse oman kasvatuksensa toteuttajia siten, että heidän ajatuksensa ja toimintansa ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään;

kasvatuksen ja oppimisen ei suinkaan pitäisi rajoittua koulunkäyntiaikaan, vaan sen tulisi jatkua läpi elämän, käsittää kaikki taidot ja tiedonalat, käyttää kaikkia mahdollisia keinoja ja tarjota kaikille

ihmisille mahdollisuus persoonallisuutensa täyteen kehittämiseen;

kaikki koulutus- ja oppimistoiminta, johon lapset, nuoret ja kaikenikäiset aikuiset osallistuvat elämänsä aikana, tulisi käsittää yhdeksi kokonaisuudeksi.

II TAVOITTEET JA STRATEGIAT

2. Aikuiskasvatuksen tulisi osaltaan

- (a) edistää työtä rauhan, kansainvälisen ymmärtämyksen ja yhteistyön hyväksi;
- (b) kehittää kykyä ymmärtää ja arvioida nykyajan suuria ongelmia ja yhteiskunnallisia muutoksia sekä osallistua aktiivisesti yhteiskunnan kehitykseen päämääränä yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus;
- (c) edistää ihmisen ja hänen fyysisen ja kulttuuriympäristönsä suhteen tiedostamista ja lisätä halukkuutta parantaa ympäristöä sekä kunnioittaa ja suojella luontoa, yhteistä kulttuuriperintöä ja yhteistä omaisuutta;
- (d) herättää ymmärtämystä ja kunnioitusta tapojen ja kulttuurien moninaisuutta kohtaan sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla;
- (e) auttaa paremmin tiedostamaan ja toteuttamaan erilaisia yhteydenpidon ja solidaarisuuden muotoja perheen piirissä, paikallisella ja kansallisella tasolla, lähikansojen kesken ja maailmanlaajuisessa vuorovaikutuksessa;
- (f) kehittää kykyä omaksua yksilöllisesti, ryhmissä tai erityisesti tätä tarkoitusta varten perustettujen oppilaitosten järjestämien opintojen avulla uusia tietoja, taitoja, asenteita tai käyttäytymismuotoja, jotka edistävät persoonallisuuden täyden kypsyyden saavuttamista;
- (g) varmistaa yksilön tietoisien ja tehokkaan sopeutumisen työelämään antamalla ihmisille korkeatasoisen ammattikoulutuksen ja kehittämällä kykyä tuottaa, joko yksityisesti tai ryhmissä, uusia aineellisia hyödykkeitä sekä uusia henkisiä ja esteettisiä arvoja;

- (h) kehittää kykyä ymmärtää riittävästi lastenkasvatukseen liittyviä ongelmia;
- (i) kehittää kykyä käyttää luovasti vapaa-aikaa ja hankkia tarpeellisia tai haluttuja tietoja;
- (j) kehittää tarpeellista arvostelukykyä joukkotiedotusvälineiden, erityisesti radion, television, elokuvan ja lehdistön käytössä ja kykyä tulkita yhteiskunnan nykyajan ihmisille osoittamia erilaisia sanomia;
- (k) kehittää oppimiskykyä.

3. Aikuiskasvatuksen tulisi perustua seuraaviin periaatteisiin:

- (a) sen tulisi perustua osanottajien tarpeisiin ja käyttää hyväkseen heidän erilaisia kokemuksiaan aikuiskasvatuksen kehittämässä; sivistyksellisesti heikoimmassa asemassa oleville ryhmille tulisi antaa etusija pyrittäessä koko väestön kehittämiseen;
- (b) sen tulisi luottaa kaikkien ihmisten kykyyn ja tahtoon edistää koko elämänsä ajan sekä persoonallista kehitystään että yhteiskunnallista toimintaansa;
- (c) sen tulisi herättää kiinnostusta lukemiseen ja kehittää harrastusta kulttuuriin;
- (d) sen tulisi herättää ja pitää yllä aikuisopiskelijoiden mielenkiintoa, vedota heidän kokemuksiinsa, vahvistaa heidän itseluottamustaan ja saada heidät aktiivisesti osallistumaan omaan koulutusprosessiinsa sen jokaisessa vaiheessa;
- (e) sen tulisi olle mukautettu jokapäiväisen elämän ja työn todellisiin olosuhteisiin ja ottaa huomioon aikuisopiskelijoiden henkilökohtaiset ominaisuudet, heidän ikänsä, perheensä, yhteiskunnallinen, ammatillinen ja asuintaustansa sekä näiden keskinäiset yhteydet;
- (f) sen tulisi pyrkiä siihen, että yksittäiset aikuiset, ryhmät ja yhteisöt osallistuvat päätöksentekoon opiskeluprosessin kaikilla tasoilla mukaan lukien tarpeiden määrittämisen, opetussuunnitelmien kehittelyn, ohjelman toteuttamisen ja arvioinnin, ja opinto-otoimintojen suunnittelussa tulisi olla päämääränä muutosten aikaansaaminen työympäristössä ja aikuisten elämässä;

- (g) aikuiskasvatus tulisi järjestää ja hoitaa joustavasti ottaen huomioon kunkin maan ja yhteiskunnan yhteiskunnalliset, sivistykselliset, taloudelliset ja institutionaaliset tekijät;
- (h) sen tulisi osaltaan vaikuttaa koko yhteisön taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen;
- (i) aikuiskasvatuksessa tulisi koulutusprosessin olennaisena osana pitää aikuisten perustamia kollektiivisen järjestäytymisen muotoja, joiden tarkoituksena on ratkaista heidän jokapäiväisiä ongelmiaan;
- (j) aikuiskasvatuksessa tulisi nähdä, että jokainen aikuinen on elämäkokemuksensa perusteella kulttuurin voimavara ja että hänen vuoksi voi toimia sekä oppijana että opettajana siinä koulutusprosessissa, johon hän osallistuu.

4. Jokaisen jäsenvaltion tulisi:

- (a) käsittää aikuiskasvatus koulutusjärjestelmänsä välttämättömäksi ja erityiseksi osaksi sekä yhteiskunnallisen, sivistyksellisen ja taloudellisen kehityspolitiikkansa pysyväksi osaksi; sen tulisi näin ollen pyrkiä luomaan sellaisia järjestelmiä, valmistelemaan ja toteuttamaan sellaisia ohjelmia sekä soveltamaan sellaisia koulutusmenetelmiä, jotka vastaavat kaikkien aikuisryhmien tarpeita ja toivomuksia asettamatta sukupuoleen, rotuun, maantieteelliseen alkuperään, ikään, yhteiskunnalliseen asemaan, mielipiteeseen, vakaumukseen tai aikaisempaan koulutustasoon perustuvia rajoituksia;
- (b) käsittää, että vaikka aikuiskasvatuksella saattaa jossakin tiettyssä tilanteessa tai jonakin erityisenä ajankohtana olla korvaava tehtävä, sitä ei ole tarkoitettu korvaamaan riittävää nuoruuden ajan koulutusta, joka on aikuiskasvatuksen kaikinpuolisen onnistumisen edellytyksenä;
- (c) poistaessaan naisten eristyneitä asemaa aikuiskasvatuksen alalla pyrkiä toiminnallaan takaamaan heille tasa-arvoinen koulutukseen pääsy ja täydet mahdollisuudet osallistua aikuiskasvatukseen sen kaikissa muodoissa, mukaan lukien sellaiset, jotka antavat pätevyyden toimintoihin tai tehtäviin, jotka tähän saakka ovat olleet miehille varattuja;

- (d) ryhtyä toimiin, joiden tarkoituksena on saada mukaan aikuiskasvatukseen ja yhteiskunnan kehittämissuunnitelmiin yhä enemmän kaikkein vähäosaisimpien ryhmien jäseniä, olivat he sitten maalta tai kaupungista, paikallaan asuvia tai paimentolaisia, ja erityisesti lukutaidottomia henkilöitä, nuoria, joilla ei ole ollut mahdollisuutta hankkia riittävää peruskoulutustasoa tai ammatillista pätevyyttä, siirtotyöläisiä ja pakolaisia, työttömiä työläisiä, etnisten vähemmistöjen jäseniä, fyysisesti tai henkisesti vammaisia, henkilöitä, joilla on vaikeuksia sopeutua yhteiskuntaan sekä vankilatuomioita suorittavia. Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden tulisi ryhtyä yhdessä etsimään koulutusstrategioita, joiden tarkoituksena on edistää yhteiskuntaryhmien oikeudenmukaisia suhteita.
5. Aikuiskasvatuksen asema kussakin koulutusjärjestelmässä tulisi määsitellä pitäen päämääränä:
- (a) poistaa huomattavimmat eriarvoisuuden ilmenemismuodot, erityisesti ikään, sukupuoleen, yhteiskunnalliseen asemaan tai yhteiskunnalliseen tai maantieteelliseen alkuperään perustuva eriarvoisuus peruskoulutukseen pääsyn osalta;
- (b) turvata elinikäisen kasvatuksen ja oppimisen tieteellinen perusta ja joustavat mahdollisuudet jakaa elämä koulutuksen ja työn kesken pitäen erityisesti huolta mahdollisuudesta koulutus- ja työjaksojen elinikäiseen vuorotteluun sekä edistäen jatkuvan koulutuksen suoranaista yhdistämistä työhön.
- (c) käsittää ja käyttää yhä paremmin hyväksi aikuisten erilaisten kokemusten aktuaalinen tai potentiaalinen koulutuksellinen arvo;
- (d) helpottaa siirtymistä yhdestä koulutustyyppistä tai -tasosta toiseen;
- (e) lisätä koulutusjärjestelmän ja sen yhteiskunnallisen, sivistyksellisen ja taloudellisen taustan vuorovaikutusta;
- (f) tehostaa koulutukseen käytettävien varojen vaikutusta yhteiskunnalliseen, sivistykselliseen ja taloudelliseen kehitykseen.

6. Jokaista kehittämissuunnitelmaa laadittaessa ja toteutettaessa tulisi kiinnittää huomiota tarpeeseen sisällyttää ohjelmaan aikuiskasvatusta, myös lukutaitoa, koskeva kohta.
7. Aikuiskasvatuspolitiikan tavoitteet ja päämäärät tulisi liittää kansallisten kehityssuunnitelmien osaksi; ne olisi määriteltävä suhteessa koulutuspolitiikan sekä yhteiskunnallisen, sivistyksellisen ja taloudellisen kehittämissuunnitelman kokonaistavoitteisiin.
- Aikuiskasvatus ja muut koulutusmuodot, etenkin koulu- ja korkeakouluopetus sekä ammatillinen peruskoulutus, tulisi järjestää siten, että niitä pidetään koordinoituna, mutta samalla eriytetyn koulutusjärjestelmän yhtä olennaisina osatekijöinä elinikäisen kasvatuksen ja oppimisen periaatteiden mukaisesti.
8. Tulisi ryhtyä toimiin, jotka kannustaisivat julkisen vallan edustajia, koulutustehtäviä hoitavia laitoksia ja elimiä, kansalaisjärjestöjä, työntekijä- ja työnantajajärjestöjä sekä aikuiskasvatukseen välittömästi osallistuvia ryhmiä yhteistyöhön näitä tavoitteita edelleen määriteltäessä ja toteutettaessa.

III AIKUISKASVATUKSEN SISÄLTÖ

9. Aikuiskasvatustoiminnalla, kun sitä pidetään elinikäisen kasvatuksen ja oppimisen osana, ei ole teoreettisia rajoja ja sitä tulisi järjestää yhteiskunnan kehittämisen, yhteiskuntaelämään osallistumisen ja yksilöllisen itsensä toteuttamisen erilaisten tarpeiden luomien erityistilanteiden mukaan; se kattaa kaikki elämänaalueet ja kaikki tiedonalat ja kohdistuu kaikkiin ihmisiin heidän saavutustasostaan riippumatta. Aikuiskasvatustoiminnan sisältöä määriteltäessä tulisi antaa etusija sivistyksellisesti heikoimmassa asemassa olevien ryhmien erityistarpeille.
10. Kansalais-, poliittisen, ammattiyhdistys- ja osuustoimintakoulutuksen tulisi tähdätä erityisesti itsenäisen ja kriittisen

arvostelukyvyyn kehittämiseen ja sellaisten kykyjen hankkimiseen ja kehittämiseen, joita jokainen tarvitsee hallitakseen elämän- ja työolosuhteissa vaikuttavia muutoksia osallistumalla tehokkaasti yhteiskunnallisten asioiden hoitoon päätöksenteon kaikilla tasoilla.

11. Vaikka ammattillisella koulutuksella voidaan erityistilanteissa pyrkiä lyhytaikaistenkin ratkaisujen aikaansaamiseen, tässä koulutuksessa tulisi yleensä painottaa sellaisten valmiuksien hankkimista, jotka ovat riittävän laaja-alaisia taatakseen mahdollisuuden vaihtaa myöhemmin ammattia sekä arvioida kriittisesti työelämän ongelmia. Ammatilliseen koulutukseen on välttämätöntä sisällyttää yleissivistävää ja kansalaisyksikasvatusta.
12. Kulttuurikehitystä ja taiteellista luomiskykyä edistävän toiminnan tulisi lisätä olemassa olevien kulttuuri- ja taidearvojen ja taideteosten arvostusta ja samalla pyrkiä edistämään uusien arvojen ja uusien teosten luomista vapauttamalla jokaisen yksilön tai ryhmän luontainen ilmaisukyky.
13. Aikuiskasvatukseen osallistumista ei tulisi rajoittaa sukupuolen, rodun, maantieteellisen alkuperän, kulttuurin, iän, yhteiskunnallisen aseman, kokemuksen, vakaumuksen tai aikaisemman koulutustason perusteella.
14. Naisten osalta aikuiskasvatustoiminnan tulisi liittyä niin kiinteästi kuin mahdollista koko siihen nykyiseen yhteiskunnalliseen liikkeeseen, jonka päämääränä on naisten itsenäisyys ja mahdollisuus osallistua yhteiskunnan elämään kollektiivisena voimana; koulutuksen tulisi siten keskittyä erityisesti tiettyihin näkökohtiin, joita ovat varsinkin:
- (a) naisten ja miesten välisen tasa-arvoisuuden edellytysten luominen kuhunkin yhteiskuntaan;

- (b) miesten ja naisten vapauttaminen yhteiskunnan heidän toiminnalleen asettamista ennakkomalleista kaikilla heidän vastuualueillaan;
- (c) naisten yhteiskunnallinen, ammatillinen, psykologinen, sivistyksellinen ja taloudellinen riippumattomuus heidän täyden yksilöllisyytensä toteutumisen välttämättömänä ehtona;
- (d) tiedot naisten asemasta ja naisasialiikkeistä eri yhteiskunnissa tavoitteena yli rajojen ulottuvan solidaarisuuden lisääminen.
15. Maaseudun paikallaanasuvan tai paimentolaisväestön osalta aikuiskasvatustoiminnan tulisi ottaa erityistavoitteiksi:
- (a) auttaa heitä käyttämään teknisiä menetelmiä ja erilaisia organisoitikeinoja, jotka parantavat heidän elintasoaan pakottamatta heitä luopumaan omista arvoistaan;
- (b) poistaa yksilöiden tai ryhmien eristyneisyys;
- (c) valmentaa yksityisiä henkilöitä tai ryhmiä, joiden on - huolimatta yrityksistä estää maaseutualueiden väestön liiallinen kato - pakko luopua maanviljelyksestä, joko ryhtymään uuteen ammattiin maaseutuympäristössä pysyen tai siirtymään tästä ympäristöstä uuteen elämäntapaan.
16. Niiden henkilöiden tai ryhmien osalta, jotka ovat jääneet luku- taidottomiksi tai joilla on vaikeuksia sopeutua yhteiskuntaan varojensa vähäisyyden, puutteellisen koulutuksensa tai rajoitetun yhteiskuntaelämään osallistumisensa vuoksi, aikuiskasvatustoiminnan ei pitäisi pelkästään pyrkiä antamaan mahdollisuuksia hankkia perustietoja (lukeminen, kirjoitus, laskenta, luonnon ja yhteiskunnan ilmiöiden perustuntemus) vaan myös helpottamaan näiden henkilöiden osallistumista tuottavaan työhön, parantamaan heidän itsetuntoaan ja kykyään ymmärtää hygienian, terveyden, kotitalouden ja lastenkasvatuksen ongelmia sekä lisäämään heidän riippumattomuuttaan ja osallistumistaan yhteiskuntaelämään.

17. Niille nuorille, jotka eivät ole kyenneet hankkimaan riittävän hyvää peruskoulutusta tai ammattillista pätevyyttä, aikuiskasvatustoiminnan pitäisi antaa erityisesti mahdollisuus hankkia lisää peruskoulutusta päämääränä kehittää kykyä ymmärtää yhteiskunnan ongelmia ja toteuttaa yhteiskunnallisia velvollisuuksia, sekä turvata mahdollisuus päästä osallisiksi sellaisesta ammatti- ja yleiskoulutuksesta, joka on tarpeen ammattitehtävien hoitamiseksi.
18. Jos ihmiset haluavat saavuttaa koulutustason tai ammatillisen pätevyyden, jonka muodollisena vaatimuksena on oppimäärän suorittamista tai ammattitaitoa osoittava todistus ja jota he yhteiskunnallisista tai taloudellisista syistä eivät ole kyenneet aikaisemmin hankkimaan, aikuiskasvatuksen tulisi järjestää heille mahdollisuus hankkia tällaisten todistusten edellyttämät valmiudet.
19. Fyysisesti tai henkisesti vammaisille aikuiskasvatustoiminnan tulisi erityisesti pyrkiä palauttamaan tai korvaamaan fyysiset tai henkiset kyvyt, jotka vamman johdosta ovat heikentyneet tai kadonneet, ja antaa heille mahdollisuus hankkia tietoja ja taitoja sekä tarvittaessa ammatillinen pätevyys, joita yhteiskunnalliseen elämään osallistuminen ja heidän vammansa kannalta sopivan ammatin harjoittaminen vaativat.
20. Siirtotyöläisten, pakolaisten ja etnisten vähemmistöjen aikuiskasvatustoiminnassa tulisi erityisesti:
- (a) antaa heille mahdollisuus hankkia kielellisiä ja yleissivittäviä tietoja sekä ammatillisia taitoja, jotka ovat välttämättömiä, jotta he voisivat sopeutua tilapäisesti tai pysyvästi tulomaansa yhteiskuntaan ja tarvittaessa sopeutua uudelleen lähtömaansa yhteiskuntaan;
  - (b) pitää heidät kosketuksissa lähtömaansa kulttuuriin, ajankohdaisiin kehityssuuntauksiin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin.

21. Työttömien henkilöiden, pitkälle koulutetut työttömät mukaan lukien, aikuiskasvatustoiminnassa tulisi ottaa erityisesti taivoitteeksi mukauttaa ja uudistaa heidän ammattitaitoaan, tarkoituksena auttaa heitä sijoittumaan tai palaamaan työhön, sekä lisätä heidän kykyään kriittisesti tiedostaa yhteiskunnallistaloudellinen tilanteensa.
22. Kansallisten vähemmistöjen edustajille aikuiskasvatustoiminnan tulisi antaa edellytykset ilmaista itseään vapaasti, kouluttaa itseään ja lapsiaan omalla äidinkielellään, kehittää omaa kulttuuriaan ja oppia vieraita kieliä.
23. Iäkkäiden henkilöiden aikuiskasvatustoiminnassa tulisi erityisesti pyrkiä:
- (a) antamaan kaikille kyky ymmärtää paremmin nykyajan ongelmia ja nuorempaa sukupolvea;
  - (b) auttamaan iäkkäitä henkilöitä hankkimaan vapaa-ajantaitoja, vaalimaan terveyttään ja löytämään enemmän tarkoitusta elämälleen;
  - (c) valmentamaan työelämän jättäviä henkilöitä asioissa, jotka koskevat eläkeajan ongelmia ja näiden ongelmien ratkaisutapoja;
  - (d) luomaan työelämän jättäneille henkilöille paremmat mahdollisuudet ylläpitää fyysisiä ja henkisiä kykyjään ja osallistua edelleen yhteiskunnalliseen elämään sekä antamaan heille mahdollisuuksia paneutua opiskeluun ja toimintaan, joihin heillä ei ole ollut mahdollisuuksia työikäisinä.

IV MENETELMÄT, VÄLINEET, TUTKIMUSTYÖ JA ARVIOINTI

24. Aikuiskasvatusmenetelmien valinnassa tulisi ottaa huomioon:

- (a) ne osallistumisen ja oppimisen virikkeet ja esteet, jotka ovat erityisesti ominaisia aikuisille;
- (b) kokemus, jonka aikuiset ovat saavuttaneet perheeseen, yhteiskuntaan ja ammattiin liittyviä tehtäviä suorittaessaan;
- (c) aikuisten perheeseen, yhteiskuntaan tai ammattiin liittyvät velvollisuudet ja niiden mahdollisesti aiheuttama väsymys ja tarkkaavaisuuden heikentyminen;
- (d) aikuisten kyky vastata omasta oppimisestaan;
- (e) käytettävissä olevan opetushenkilöstön sivistyksellinen ja pedagoginen taso;
- (f) oppimistapahtuman psykologiset ominaisuudet;
- (g) älylliset harrastukset erityispiirteineen;
- (h) vapaa-ajan käyttö.

25. Aikuiskasvatustoimintojen suunnittelun ja toteuttamisen tulisi normaalisti perustua tarpeiden, ongelmien, odotusten ja resurssien selvittämiseen sekä tavoitteiden määrittelyyn. Toiminnan vaikutuksia olisi arvioitava ja tehostettava kulloisiinkin olosuhteisiin parhaiten soveltuvalla seurannalla.

26. Erityinen paino tulisi panna aikuiskasvatustoiminnalle, joka on tarkoitettu sosiaaliselle tai alueelliselle yhteisölle kokonaisuutena ja joka pyrkii saamaan liikkeelle sen kaikki sisäiset voimavarat ryhmän aseman parantamiseksi ja koko yhteisön sosiaalisen edistyksen hyväksi.

27. Jotta koulutukseen osallistuvien määrä saataisiin mahdollisimman suureksi, saattaa joissakin tapauksissa olla syytä käyttää paikallisesti järjestetyn aikuiskasvatuksen lisäksi seuraavanlaisia menetelmiä:

- (a) etäisopetusohjelmat, kuten esimerkiksi kirjekurssit ja radio- tai televisio-ohjelmat; henkilöitä, joille tällaiset ohjelmat on tarkoitettu, tulisi kehottaa muodostamaan ryhmiä, jotka työskentelevät ja kuuntelevat ohjelmia yhdessä (tällaisten ryhmien tulisi saada sopivaa pedagogista tukea);
- (b) liikkuvien yksiköiden alulle panemat ohjelmat;
- (c) itseopiskeluohjelmat;
- (d) opintokerhot;
- (e) opettajien, opiskelijoiden ja muiden yhteisön jäsenten vapaaehtoisen työn käyttö.

Erilaisia palveluja, joita julkiset kulttuurilaitokset (kirjastot, museot, äänilevytöt, kuvanauhakeskukset) voivat tarjota aikuisopiskelijoille, tulisi kehittää järjestelmällisesti samoin kuin uudentyypisiä aikuiskasvatukseen erikoistuneita laitoksia.

28. Aikuiskasvatusohjelmaan osallistumisen tulisi olla vapaaehtoista. Valtion ja muiden elimien pitäisi pyrkiä edistämään yksityisten henkilöiden ja ryhmien opiskeluhalukkuutta elinikäisen kasvatuksen ja oppimisen hengessä.

29. Aikuiskasvatuksen ja aikuiskouluttajan välisten suhteiden tulisi perustua keskinäiseen kunnioitukseen ja yhteistyöhön.

30. Aikuiskasvatusohjelmaan osallistumisen edellytyksenä tulisi olla ainoastaan kyky seurata pidettävää oppikurssia, mitään ikärajaa tai todistuksen tai muodollisen pätevyysvaatimusta ei pääsyehdoksi tulisi asettaa; soveltuvuustestit, joiden perusteella opiskelijat voidaan tarvittaessa valita, tulisi laatia tällaisiin testeihin osallistuvat erilaiset hakijaryhmät huomioon ottaen.

31. Pitäisi olla mahdollista hankkia ja kartuttaa tietoja, kokemusta ja ammattitaitoa jaksoittain opiskellen. Tällä tavoin saavutettujen oikeuksien ja pätevyysvaatimusten tulisi vastata muodollisten koulutusjärjestelmien antamia oikeuksia ja pätevyysvaatimuksia tai mahdollistaa jatko-opinnot muodollisen koulutuksen piirissä.

32. Aikuiskasvatuksessa käytettävien menetelmien ei pitäisi vedota kilpailuhenkeen, vaan kehittää aikuisopiskelijoissa tavoitteiden yhteisyyden tajua ja totuttaa heitä osallistumiseen, keskinäiseen avunantoon, yhteistoimintaan ja ryhmätyöhön.
33. Ammattipätevyyttä parantavat aikuiskasvatusohjelmat pitäisi, mikäli mahdollista, järjestää työaikana ja, mikäli kyseessä on kausiluontoinen työ, hiljaisen kauden aikana. Tätä tulisi pääsääntöisesti soveltaa myös muihin koulutusmuotoihin, erityisesti lukutaito-ohjelmiin ja ammattiyhdistyskoulutukseen.
34. Aikuiskasvatustoiminnan kehittämiseksi tulisi hankkia riittävät tilat; tapauksesta riippuen nämä voivat olla tiloja, joita käytetään yksinomaan aikuiskasvatukseen, asumismahdollisuuksin tai ilman, monitoimi- tai yhdistettyjä tiloja tai tiloja, joita yleensä käytetään tai voidaan käyttää muihin tarkoituksiin - tällaisia ovat erityisesti kerhot, työsalit, koulut, yliopistot ja tieteelliset laitokset, yhteiskunnallisen, sivistyksellisen tai yhteiskunnallis-sivistyksellisen toiminnan keskuksat tai ulkoilmatilat.
35. Jäsenvaltioiden tulisi aktiivisesti kannustaa yhteistyöhön perustuvaa tutkimustyötä kaikilla aikuiskasvatuksen toiminta- ja tavoitealueilla. Tutkimusohjelmilla tulisi olla käytännöllinen perusta. Yliopistojen sekä aikuiskasvatuksesta ja tutkimustyöstä vastaavien elinten tulisi toteuttaa tällaisia ohjelmia monitieteistä tutkimustapaa noudattaen. Tulisi ryhtyä toimiin tutkimusohjelmien tuottamien kokemusten ja tulosten saattamiseksi asianomaisten tietoon sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.
36. Aikuiskasvatustoiminnan järjestelmällinen arviointi on välttämätöntä, jotta aikuiskasvatukseen käytetyillä varoilla päästäisiin mahdollisimman hyviin tuloksiin. Jotta arviointi olisi tehokasta, sen tulisi sisältyä aikuiskasvatusohjelmiin joka tasolla ja jokaisessa vaiheessa.

V. AIKUISKASVATUKSEN RAKENTEET

37. Jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä varmistamaan aikuiskasvatuksen tarpeet täyttävän organisaatioverkon luominen ja kehittäminen; tämän verkon tulisi olla riittävän joustava mukautuakseen erilaisiin yksilöllisiin ja yhteiskunnallisiin tilanteisiin ja niiden kehitykseen.
38. Tulisi ryhtyä toimiin, joiden tarkoituksena on:
- havaita ja ennakoida koulutustarpeita, jotka voidaan tyydyttää aikuiskasvatusohjelmien avulla;
  - käyttää mahdollisimman tehokkaasti hyväksi olemassa olevia koulutusmahdollisuuksia ja luoda kaikkien määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiselle sellaisia edellytyksiä, joita vielä mahdollisesti on puuttunut;
  - tehdä tarpeellisia pitkäaikaisinwestointeja aikuiskasvatuksen kehittämiseksi: erityisesti sellaisia, jotka koskevat suunnittelijoiden, hallintovirkamiesten, kouluttajia kouluttavien henkilöiden sekä organisaatio- ja opetushenkilökunnan ammatillista koulutusta, aikuisille soveltuvien koulutuskeinojen ja -menetelmien valmistelua, pääoman hankintaa sekä välttämättömien perustarvikkeiden, kuten visuaalisten havaintovälineiden, laitteiden ja teknisten välineiden, tuotantoa ja hankintaa;
  - rohkaista kokemusten vaihtoa sekä koota ja levittää tilasto- ja muuta tietoa aikuiskasvatuksen toimintasuunnitelmista, rakenteista, sisällöstä, menetelmistä sekä määrällisistä että laadullisista tuloksista;
  - poistaa koulutukseen osallistumisen taloudelliset ja yhteiskunnalliset esteet sekä järjestelmällisesti saattaa aikuiskasvatustohjelmien luonne ja muoto kaikkien mahdollisten aikuiskasvatuksesta hyötyvien, mutta erityisesti kaikkein huonoimmassa asemassa olevien henkilöiden huomioon käyttäen keinona esimerkiksi aikuisoppilaitosten ja kansalaisjärjestöjen aktiivista hakevaa toimintaa mahdollisten ja usein epäroivien aikuiskasvatukseen osallistujien informoimiseksi, ohjaamiseksi ja rohkaisemiseksi.

39. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on välttämätöntä mobilisoida erityisesti aikuiskasvatuksesta huolehtivat järjestöt ja laitokset, ja kaikki julkiset ja yksityiset koulut, yliopistot, kulttuuri- ja tieteelliset laitokset, kirjastot ja museot, sekä lisäksi muita laitoksia, jotka eivät ensisijaisesti huolehdi aikuiskoulutuksesta, kuten esimerkiksi:
- (a) joukkotiedotusvälineet: lehdistö, radio ja televisio;
  - (b) kansalaisjärjestöt ja yhdistykset;
  - (c) ammatti-, ammattiyhdistys-, perhe- ja osuustoimintajärjestöt;
  - (d) perheet;
  - (e) teollisuus- ja liikeyritykset, jotka voivat osallistua henkilökuntansa kouluttamiseen;
  - (f) yksityisellä pohjalla toimivat kouluttajat, ammattimiehet tai pätevät asiantuntijat;
  - (g) ketkä tahansa henkilöt tai ryhmät, jotka kasvatuksensa, koulutuksensa, kokemuksensa tai ammatillisen tai yhteiskunnallisen toimintansa ansiosta kykenevät osallistumaan aikuiskasvatustoimintaan ja ovat sekä halukkaita että kykeneviä soveltamaan johdannossa esitettyjä periaatteita ja suosituksessa hahmotettuja tavoitteita ja strategiaa;
  - (h) aikuisopiskelijat itse.
40. Jäsenvaltioiden tulisi kannustaa kouluja, ammatillisia oppilaitoksia, opistoja ja korkeakouluja pitämään aikuiskasvatusohtejelmia oman toimintansa olennaisena osana ja osallistumaan toimintaan, jonka tarkoituksena on edistää muiden laitosten tarjoamien aikuiskasvatusohtejelmien kehitystä, erityisesti tarjoamalla käytettäväksi omaa opetushenkilökuntaansa, huolehtimalla tutkimuksesta ja kouluttamalla tarpeellista henkilökuntaa.

VI AIKUISKASVATUSTYÖSSÄ TOIMIVIEN HENKILÖIDEN KOULUTUS JA ASEMA

41. Olisi ymmärrettävä, että aikuiskasvatuksessa toimivilta vaaditaan erityisiä taitoja, tietoja, ymmärtämystä ja asenteita, riippumatta siitä, missä ominaisuudessa tai mitä tarkoitusta varten kukin toimii. On sen vuoksi toivottavaa, että heidät valittaisiin huolella kunkin erityistehtävien mukaan ja että he saisivat tarpeittensa ja työnsä vaatimusten mukaista peruskoulutusta sekä jatkuvaa henkilöstökoulutusta.
42. Olisi ryhdyttävä toimiin sen varmistamiseksi, että erilaiset asiantuntijat, jotka voisivat antaa hyödyllisen panoksen aikuiskasvatustyöhön, osallistuvat tällaiseen, luonteeltaan ja tavoitteiltaan suurestikin vaihtelevaan toimintaan.
43. Päätoimisten ammattityöntekijöiden käytön lisäksi tulisi ryhtyä toimiin niiden henkilöiden tuen saavuttamiseksi, jotka säännöllisesti tai tilapäisesti, korvauksetta tai vapaaehtoisesti, pysyvät osaltaan hyödyttämään jotakin aikuiskasvatustoimintaa. Vapaaehtoinen osallistuminen ja apu on ratkaisevan tärkeää kaikilla organisoinnin ja opetuksen aloilla, ja kaikenlaisia taitoja, joita eri ihmisillä on, voidaan niillä käyttää hyödyksi.
44. Aikuiskasvatustyöhön koulutuksen tulisi, niin pitkälle kuin on käytännössä mahdollista, suuntautua kaikkiin niihin taitojen, tietojen, ymmärtämisen ja persoonallisen asennoitumisen puoliin, jotka ovat eri tehtävissä olennaisia, samalla kun otetaan huomioon se yleinen tausta, johon aikuiskasvatusta sijoittuu. Aikuiskasvattajien koulutuksen tulisi liittää nämä tekijät toisiinsa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi ja toimia siten itse esimerkkinä hyvästä aikuiskasvatuskäytännöstä.
45. Päätoimisen aikuiskasvatushenkilöstön työ- ja palkkaehtojen tulisi vastata samanlaisissa tehtävissä muualla toimivien työntekijöiden työ- ja palkkaehtoja, ja palkatun osa-aikahenkilökunnan työ- ja palkkaehdot tulisi järjestää asianmukaisesti niin, ettei heidän päätyölleen aiheudu haittaa.

VII AIKUISKASVATUKSEN JA NUORISON KASVATUKSEN VALISET SUHTEET

46. Nuorten koulutus pitäisi yhä enemmän suunnata kohti elinikäistä koulutusta ja oppimista ja siinä pitäisi ottaa huomioon aikuis-
kasvatuksessa saavutettu kokemus ja sen tulisi antaa nuorille sosiaalisesta taustasta riippumatta valmiuksia osallistua aikuisopintoihin tai avustaa niiden järjestämisessä.

Tätä tarkoitusta varten tulisi ryhtyä toimiin, joiden päämääränä on:

- (a) laajentaa kaикentasoisia opinto- ja koulutusmahdollisuuksia
  - (b) poistaa eri tiedonalojen ja myös eri koulutustyyppien ja -tasojen välisiä raja-aitoja;
  - (c) muokata koulujen ja muun koulutuksen opetusohjelmia niin, että ylläpidetään ja herätetään älyllistä uteliaisuutta, sekä panna tiedonhankinnan ohella enemmän painoa itsenäiseen oppimiseen tähtäävien käyttäytymismallien, kriittisen näkemyksen, pohtivan asennoitumisen ja luovien kykyjen kehittämiseen;
  - (d) avata koulut, yliopistot ja muut koulutuslaitokset yhä enenevässä määrin taloudelliselle ja yhteiskunnalliselle ympäristölleen ja lähentää koulutusta ja työelämää kiinteämmin toisiinsa;
  - (e) tiedottaa koululaisille ja kokopäiväopiskelun tai peruskoulutuksen päättövaiheessa oleville nuorille aikuiskasvatuksen tarjoamista mahdollisuuksista;
  - (f) järjestää aikuisille ja nuorille yhteisiä koulutusohjelmia silloin kun siihen on suituisia edellytyksiä;
  - (g) luoda yhteyksiä nuorisoliikkeitten ja aikuiskasvatuksen välille.
47. Niissä tapauksissa, joissa aikuiskasvatuksen osana järjestetty oppikurssi tuottaa sellaisen pätevyuden, joka koulussa tai yliopistossa hankittuna oikeuttaa oppiarvoon tai tutkintotodistukseen, tulisi tästä oppikurssista antaa vastaavan kelpoisuuden tuottava oppiarvo tai todistus. Sellaisista aikuiskasvatuskursseista, jotka eivät johda diplomiam tai tutkintoa vastaavaan pätevyteen, tulisi soveltuvissa tapauksissa antaa muu saavutustasoa osoittava todistus.

48. Nuorisolle tarkoitetuille aikuiskasvatusohjelmille on annettava ensisijainen asema, koska useimmissa maailman osissa nuorison osuus yhteiskunnasta on erittäin suuri ja heidän koulutuksensa on mitä tärkeintä heidän oman yhteiskuntansa poliittisen, taloudellisen, yhteiskunnallisen ja sivistyksellisen kehityksen kannalta. Nuorille tarkoitettujen aikuiskasvatusohjelmien tulisi paitsi ottaa huomioon heidän oppimistarpeensa myös auttaa heitä orientoitumaan tulevaisuuden yhteiskuntaan.

VIII AIKUISKASVATUKSEN JA TYÖELÄMÄN VALISET SUHTEET

49. Kun otetaan huomioon se, että oikeus koulutukseen ja oikeus työhön ovat läheisesti yhteydessä toisiinsa, ja se, että on tarpeen edistää kaikkien, sekä palkanansaitelijoiden että muiden osallistumista aikuiskasvatusohjelmiin, siten että ei ainoastaan vähennetä heitä sitovia rajoituksia, vaan että myös annetaan heille mahdollisuudet käyttää työssään niitä tietoja, taitoja tai valmiuksia, joita aikuiskasvatusohjelmien on tarkoitus heille tarjota, ja löytää työstä henkilökohtaisen tyydytyksen ja edistyksen lähde, sekä heräte luovaan toimintaan työssä ja yhteiskunnallisessa elämässä, tulisi ryhtyä toimiin, joiden tarkoituksena on:
- (a) varmistaa, että aikuiskasvatusohjelmien ja -toimintojen opetus-suunnitelmia laadittaessa otetaan huomioon aikuisten työkokemus;
  - (b) parantaa työjärjestelyjä ja -olosuhteita ja erityisesti lievittää työn rasittavuutta sekä lyhentää ja säädellä työaikoja;
  - (c) edistää opintovapaan myöntämistä työaikana, joko ilman ansionmenetystä tai siten, että suoritetaan korvaavaa palkkaa ja maksuja saadun koulutuksen kustannusten peittämiseksi, sekä käyttä muita sopivia keinoja, jotka helpottavat täydennys- tai muun koulutuksen hankkimista työajalla;
  - (d) turvata tällaista avustusta saavien henkilöiden työpaikka;

- (e) tarjota vastaavia mahdollisuuksia perheenemännille ja muille kodinhoitajille sekä muille kuin palkanansaitsijoille, erityisesti niille, jotka ovat vähävaraisia.
50. Jäsenvaltioiden tulisi rohkaista tai helpottaa aikuiskasvatusta koskevien määräysten sisällyttämistä työehtosopimuksiin, erityisesti sellaisten määräysten, jotka koskevat:
- (a) aineellisia mahdollisuuksia ja taloudellisia etuja, joita tarjotaan työntekijöille, erityisesti niille, joiden ammattialalla teknologinen kehitys on nopeaa, tai niille, joita uhkaa työpäivän menetys, jotta he voivat osallistua aikuiskasvatusohjelmiin;
- (b) tapaa, jolla aikuiskasvatuksella saavutettu ammatillinen pätevyys otetaan huomioon työtä luokitettaessa ja palkkatasosta päätettäessä.
51. Jäsenvaltioiden tulisi myös kehottaa työnantajia:
- (a) ennakoimaan ja julkistamaan ammattitaitoisen työvoiman tarve, edellytetty pätevyyden taso ja laatu ja tarpeiden tyydyttämiseksi kaavailut rekrytointimenetelmät;
- (b) organisoimaan ja kehittämään sellainen rekrytointijärjestelmä, joka kannustaa heidän alaisiaan työntekijöitä kehittämään ammattitaitoaan.
52. Jäsenvaltioiden tulisi kannustaa työnantajia aikuiskasvatusohjelmia henkilökunnalle järjestettäessä pitämään huolta siitä, että:
- (a) työntekijät osallistuvat ohjelmien valmisteluun;
- (b) tällaisiin ohjelmiin osallistuvia henkilöitä valittaessa neuvotellaan työntekijöitä edustavien elinten kanssa;
- (c) osanottajat saavat ohjelman suoritettuaan koulutus- tai pätevyystodistuksen, jolla he voivat osoittaa kolmansille osapuolille suorittaneensa tietyn kurssin tai saavuttaneensa tietyn pätevyyden.
53. Tulisi ryhtyä toimiin, joiden tarkoituksena on edistää työläis-, maatalous- tai ammattiyhteisöihin kuuluvien aikuisten osallistumista tällaisia yhteisöjä varten tarkoitettujen aikuiskasvatusohjelmien toteuttamiseen; tätä varten näille yhteisöille tulisi

järjestää erityiset edellytykset antaa työntekijöiden tehtä päätökset, jotka koskevat ensisijaisesti heitä.

IX AIKUISKASVATUKSEN JOHTO, HALLINTO, KOORDINOINTI JA RAHOITUS

54. Kaikilla tasoilla, kansainvälisellä, alueellisella, kansallisella ja paikallisella, tulisi perustaa:
- (a) aikuiskasvatuksen alaan perehtyneiden viranomaisten välisiä konsultointi- ja koordinoitijärjestelmiä tai -menettelytapoja;
- (b) mainittujen viranomaisten, aikuisopiskelijoiden edustajien ja kaikkien aikuiskasvatusohjelmia toteuttavien tai niiden kehittämisiksi toimivien elimien välisiä konsultointi-, koordinointi- ja sovittelujärjestelmiä tai -menettelytapoja.
- Näitä järjestelmiä varten tulisi varata voimavaroja ja niiden päätehtäviin tulisi kuulua tavoitteiden osoittaminen, kohdattujen vaikeuksien tutkiminen, aikuiskasvatuspolitiikan vaatimien toimien esittäminen ja tarvittaessa toteuttaminen sekä saavutusten arvioiminen.
55. Kansallisella ja tarvittaessa suppeammalla alueellisella tasolla tulisi perustaa yhteisiä hankkeita ja yhteistyötä tukevia järjestelmiä viranomaisten ja aikuiskasvatuksesta vastaavien elimien ja radio- ja televisiotoiminnasta vastaavien julkisten tai yksityisten elimien välille.
- Näiden järjestelmien pääasiallisiin tehtäviin tulisi kuulua tutkia, ehdottaa ja tarvittaessa toteuttaa toimia, joiden tarkoituksena on:
- (a) varmistaa, että joukkotiedotusvälineet antavat huomattavan panoksen vapaa-ajan toiminnan ja väestön kouluttamisen hyväksi;

- (b) taata kaikille aikuiskasvatuksen alalla esiintyville mielipide- ja kehityssuuntauksille ilmaisu vapaus joukkotiedotusvälineissä;
- (c) parantaa kaikkien ohjelmien sivistyksellistä tai tieteellistä arvoa ja kasvatuksellisia ominaisuuksia;
- (d) luoda pysyvä vuorovaikutussuhde, jonka osapuolina ovat radion ja television koulutusohjelmista vastaavat ja niiden parissa ammatikseen työskentelevät henkilöt sekä ne, joille ohjelmat on tarkoitettu.

56. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että viranomaiset omien aikuiskasvatuksen kehittämiseen tähtävien erityistehtäviensä ohella:

- (a) edistävät vapaaehtoisten ja hallinnollisesti itsenäisten aikuiskasvatusjärjestöjen ja -yhteisöjen perustamista ja kehittämistä luomalla tarkoituksenmukaiset lainsäädännölliset ja taloudelliset puitteet;
- (b) antavat toimintakelpoisille kansalaisjärjestöille, jotka osallistuvat aikuiskasvatusohjelmiin tai edistävät näiden ohjelmien toteuttamista, teknisiä tai taloudellisia voimavaroja, jotta ne voisivat suoriutua tehtävistään;
- (c) huolehtivat siitä, että tällaisilla kansalaisjärjestöillä on mielipiteen vapaus sekä toiminnallinen ja kasvatuksellinen itsemääräämisoikeus, jotka ovat välttämättömiä edellä olleen kohdan 2 periaatteiden toteuttamiseksi;
- (d) ryhtyvät asianmukaisesti toimiin niiden ohjelmien tai hankkeiden kasvatuksellisen ja teknisen tehokkuuden ja tason varmistamiseksi, joita eri elimet järjestävät julkisten varojen turvin.

57. Aikuiskasvatukseen myönnettävien julkisten varojen, erityisesti koulutusta varten varattujen, tulisi olla oikeassa suhteessa siihen merkitykseen, joka tällaisella koulutuksella on yhteiskunnalliselle, sivistykselliselle ja taloudelliselle kehitykselle, kuten jokainen jäsenvaltio on myöntänyt tämän suosituksen puitteissa. Aikuiskasvatuksen saaman määrärahan tulisi kattaa ainakin:

- (a) tarkoitukseen sopivien tilojen ja varusteiden tai olemassaolevien tilojen ja välineistön käyttö ja kunnostaminen;

- (b) kaikenlaisen oppimateriaalin tuotanto;
- (c) koulutushenkilöstön palkkaus ja lisäkoulutus;
- (d) tutkimus- ja informaatiokulut;
- (e) korvaukset ansionmenetyksestä;
- (f) opetus, sekä mikäli tarpeellista ja mahdollista, opiskelijoiden majoitus- ja matkakustannukset.

58. Tulisi tehdä pysyviä järjestelyjä, joilla turvattaisiin aikuiskasvatusohjelmiin ja tällaisten ohjelmien kehittämistyöhön tarvittavat varat; olisi huomattava, että viranomaisten, paikallishallintoviranomaisten mukaanlukien, luottolaitosten, säästökassojen ja kansallisten vakuutusyhtiöiden, mikäli niitä on, sekä työnantajien tulisi kartuttaa näitä varoja osuudella, joka määräytyy kunkin tehtävien ja varojen mukaan.

59. Tulisi ryhtyä tarpeellisiin toimiin, jotta aikuiskasvatukseen osoitetut varat käytettäisiin mahdollisimman tehokkaasti. Tähän pääsemiseksi olisi pantava liikkeelle kaikki saatavilla olevat sekä aineelliset että henkiset voimavarat.

60. Ketään yksilöä ei varojen puute saisi estää osallistumasta aikuiskasvatusohjelmiin. Jäsenvaltioiden tulisi pitää huolta siitä, että opintotukea myönnetään henkilöille, jotka tarvitsevat sitä osallistuakseen aikuiskasvatukseen. Koulutuksen yleensä tulisi olla maksutonta varattomien yhteiskuntaryhmien jäsenille.

X KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

61. Jäsenvaltioiden tulisi lujittaa yhteistyötään kahden- tai monenkeskiseltä pohjalta ja pyrkiä edistämään aikuiskasvatuksen kehitystä, sen sisällön ja menetelmien parantamista ja yrityksiä keksiä uusia koulutusstrategioita.

Tässä tarkoituksessa niiden tulisi pyrkiä sisällyttämään kansainvälisiin sopimuksiin, jotka käsittelevät kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin alan yhteistyötä, aikuiskasvatusta koskevia erityismääräyksiä sekä edistämään Unescon aikuiskasvatustyön kehitystä ja vahvistumista.

62. Jäsenvaltioiden tulisi asettaa aikuiskasvatuksen alalta saamansa kokemus toisten jäsenvaltioiden käyttöön antamalla niille teknistä apua ja sopivissa tapauksissa aineellista tai taloudellista apua.

Niiden tulisi järjestelmällisesti tukea aikuiskasvatustoimintaa maissa, jotka tällaista tukea haluavat, Unescon ja muiden kansainvälisten järjestöjen, myös kansalaisjärjestöjen, kautta pitäen silmällä kyseisten maiden yhteiskunnallista, sivistyksellistä ja taloudellista kehitystä.

Tulisi huolellisesti varmistaa, ettei kansainvälinen yhteistyö muodostu sellaiseksi, että johonkin maahan pelkästään siirretään muualla kehitettyjä järjestelmiä, opetussuunnitelmia, menetelmiä ja tekniikkaa, vaan että se pikemminkin pyrkisi edistämään ja kannustamaan kyseisten maiden sisäistä kehitystä perustamalla asianmukaisia laitoksia ja hyvin koordinoituja järjestelmiä, jotka on sovitettu näiden maiden erityisolosuhteisiin.

63. Olisi ryhdyttävä kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla toimiin, joiden tarkoituksena on:
- (a) saada aikaan säännöllistä informaation ja dokumentaation vaihtoa aikuiskasvatuksen strategioista, rakenteista, sisällöistä, menetelmistä ja tuloksista sekä asiaankuuluvasta tutkimustyöstä;

- (b) kouluttaa kouluttajia, jotka pystyvät työskentelemään kotimaansa ulkopuolella, erityisesti kahden- tai monenkeskisten teknistä apua koskevien ohjelmien toteuttamiseksi.

Tällaista vaihtoa tulisi harjoittaa järjestelmällisesti erityisesti sellaisten maiden kesken, joilla on samat ongelmat ja jotka ovat sellaisessa asemassa, että niihin voidaan soveltaa samoja ratkaisuja; tässä tarkoituksessa tulisi järjestää kokouksia, erityisesti alueellisella tai suppeammalla tasolla, ja näissä julkistaa asiaankuuluvia kokeiluja ja tutkia missä määrin niitä voitaisiin uusia; samoin tulisi perustaa yhteisiä järjestelmiä, joiden avulla tutkimustyön hyödyntämistä voidaan tehostaa.

Jäsenvaltioiden tulisi suosia sopimuksia, jotka koskevat kansainvälisten normien valmistelua ja hyväksymistä tärkeillä aloilla, kuten vieraiden kielten ja perusaineiden opetuksessa, tarkoituksena edistää yleisesti hyväksytyin suoritustasojärjestelmän luomista.

64. Tulisi ryhtyä toimiin, joiden avulla pyritään mahdollisimman tehokkaasti levittämään ja saamaan käyttöön audiovisuaalisia välineitä ja materiaalia, samoin kuin koulutusohjelmia ja konkreettisia tavoitteita, joihin ne liittyvät. Erityisesti olisi tarpeen:
- (a) mukauttaa tällaisen välineistön ja materiaalin levittäminen ja hyväksikäyttö eri maiden yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin pitäen mielessä kunkin maan erityiset kulttuuripiirteet ja kehitystaso;
- (b) poistaa mahdollisuuksien mukaan tällaisen välineistön ja materiaalin levittämisen ja hyväksikäytön esteet, jotka aiheutuvat kaupallista tai tekijänoikeudellista omistusta koskevista säännöksistä.
65. Helpottaakseen kansainvälistä yhteistyötä jäsenvaltioiden tulisi soveltaa aikuiskasvatukseen, erityisesti tilastotietojen esittämiseen, kansainvälisellä tasolla suositeltuja normeja.

66. Jäsenvaltioiden tulisi tukea Unescoa Yhdistyneiden Kansakuntien tästä alasta vastaavana erityisjärjestönä sen pyrkimyksissä kehittää aikuiskasvatusta, erityisesti sen toimintaa koulutuksen, tutkimustyön ja evaluoinnin alalla.
67. Jäsenvaltioiden tulisi pitää aikuiskasvatusta maailmanlaajuisesti ja universaalisesti tärkeänä asiana ja huolehtia siitä aiheutuvista käytännön seuraamuksista edistäen uuden kansainvälisen järjestyksen perustamista, johon Unesco maailmanyhteisön edustajana kasvatus-, tiede- ja kulttuuriasioissa on sitoutunut.

Edellä oleva on sen suosituksen alkuperäinen teksti, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous on hyväksynyt Nairobissa pidetyssä ja 30. marraskuuta 1976 päättyneeksi julistetussa yhdeksännessätoista istunnossaan.

Vakuudeksi olemme varustaneet tämän allekirjoituksillamme.

TAAITTA TOWEETT

Yleiskokouksen puheenjohtaja

AMADOU-MAHTAR M'BOW

Pääjohtaja